

युक्तं उचितं क्षमं सुखानुष्ठेयं इह तु द्वावपि धर्मौ परस्परविरुद्धौ मम युक्तक्षमौ कथमहमेतौ नातिवर्तेत मां अतिशयेन नातिवर्ते किमेत्ति ढव्ययघादिति तिष्ठन्तात्तमपआम् ॥ १३ गोत्रस्य नाम्नः ॥ १४ ॥ बुद्ध्ये जानामि संभवं उत्पत्तिहेतुं ॥ १५ ॥ जातकर्मणि अद्मा भवपरशुर्भवेति प्राह अद्मेवाच्छेद्यो भवपरशुरिव मदीयेषु शत्रुषु च्छेदको भवेति मंत्रपदार्थः उपकर्मोपनयनात्पवासादेत्युपुत्रस्य शिरःपरिगृह्यजपती

अनवज्ञापितुर्युक्ताधारणं मातृरक्षणं ॥ युक्तक्षमावुभावेतौ नातिवर्तेत मां कथं ॥ १३ ॥ पितात्मात्मानमाधत्ते जायायां जज्ञिवानिति ॥ शीलचारित्रगोत्रस्य धारणार्थं कुलस्य च ॥ १४ ॥ सोहं मात्रास्वयं पित्रा पुत्रत्वे प्रकृतः पुनः ॥ विज्ञानं मे कथं न स्याद्वै बुद्ध्ये चात्मसंभवं ॥ १५ ॥ जातकर्मण्यस्याह पिताय चोपकर्मणि ॥ पर्याप्तः सदृढीकारः पितुर्गौरवनिश्चये ॥ १६ ॥ गुरुरग्न्यः परो धर्मः पोषणाध्यापनान्वितः ॥ पिताय दाहधर्मः स वेदेष्वपि सुनिश्चितः ॥ १७ ॥ प्रीतिमात्रं पितुः पुत्रः सर्वपुत्रस्य वै पिता ॥ शरीरादीनि देयानि पितात्वेकः प्रयच्छति ॥ १८ ॥ तस्मात्पितुर्वचः कार्यं न विचार्य कदाचन ॥ पातकान्यपि पूयंते पितुः शासनकारिणः ॥ १९ ॥ भोग्ये भोज्ये प्रवचने सर्वलोकनिदर्शने ॥ भर्त्रा चैव समायोगे सीमं तो न्नयने तथा ॥ २० ॥ पिता धर्मः पिता स्वर्गः पिता हि परमंतपः ॥ पितरि प्रीतिमापन्ने सर्वाः प्रीयंति देवताः ॥ २१ ॥ आशिषस्ताभजं त्येनं पुरुषं प्राहयत्पिता ॥ निष्कृतिः सर्वपापानां पिताय च्चाभिनंदति ॥ २२ ॥ मुच्यते बंधनात्पुष्पं फलं वृक्षात्पुष्पमुच्यते ॥ क्लिश्यन्नपि सुतं स्नेहैः पिता पुत्रं न मुंचति ॥ २३ ॥ एतद्विचिंतितं तावत्पुत्रस्य पितुर्गौरवं ॥ पिता नाल्पतरं स्थानं चिंतयिष्यामि मातरं ॥ २४ ॥ यो ह्ययं मयि संघातो मर्त्यत्वे पांच भौतिकः ॥ अस्य मे जननी हेतुः पावकस्य यथारणिः ॥ २५ ॥ माता देहारणिः पुंसां सर्वस्यार्तस्य निर्दतिः ॥ मातृलाभे सनाथत्वमनाथत्वं विपर्यये ॥ २६ ॥ न च शोचति नाप्येनं स्थाविर्यमपकर्षति ॥ श्रिया हीनोऽपि योगे हं भवेति प्रतिपद्यते ॥ २७ ॥ पुत्रपौत्रोपपन्नोऽपि जननीयः समाश्रितः ॥ अपि वर्षशतस्यांते सद्विहाय न वच्चरेत् ॥ २८ ॥ समर्थं वा समर्थं वा रुशं वाप्यरुशं तथा ॥ रक्षत्येव सुतं मातानान्यः पोषाविधानतः ॥ २९ ॥ तदा सद्वद्भो भवति तदा भवति दुःखितः ॥ तदा शून्यं जगत्तस्य यदा मात्रा वियुज्यते ॥ ३० ॥ नास्ति मातृसमाच्छाया नास्ति मातृसमागतिः ॥ नास्ति मातृसमंत्राणं नास्ति मातृसमाप्रिया ॥ ३१ ॥

तिगृह्यविहितसर्वसंस्कारबहिर्भूतत्वादिदमुपकर्म तथा आत्मवैपुत्रनामासीति प्राह पितुः पालयितुः एवं पितुराशिषमात्मभावं च दधतो गौरवं निश्चितमित्यर्थः ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ भोग्येव स्यादौ भोज्येनादौ प्रवचने वेदाध्ययने लोकनिदर्शने लौकिकशिक्षायां भर्त्रेति गर्भाधानादिसर्वसंस्कारोपलक्षणं ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ निर्दतिः सुखं तत्कर्त्री ॥ २६ ॥ हे अंब इत्युक्ता ॥ २७ ॥ द्विहाय न वत् द्विबर्षवान् भवेत् ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥